UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus septimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-245

Visual Library

tatorio,id est conuersorio semper. Post hæc nota ex eorum numero quæ sentiuntur, illa potissimum intelligentiã excitare, quæ haud plane per sensum à suis oppositis discernuntur, ideoq; intelligentia indigent discernente. Item numeros non esse corporeos. Siquidem nihil aliud numerus est quàm unitas repetita. Vnitas autem nõ est corpus: non enim in partes diuiditur: quæ si fingatur diuidi, non secatur, sed potius multiplicatur: multiplicatur inquam in seipsam, non in partes ullas: pars enim quælibet toto solet esse minor. Nulla uero unitas uel maior uel minor est unitate. Atqui hæc ipsa unitas numerusq; ad incorpoream nos essentiam erigunt: similiter quoque figuræ quarum ratio uera in mente reperitur potius quàm in corpore. Similiter astronomia ex ordine cœli motoris rationẽ inda gare uidetur. Eum Plato astronomũ negat superna suspicere, qui ab ipso cœlo non prospexerit super cœlũ, præser tim quia cœlestia cum integrum non impleant ordinem, nimirum à superiore quodam & integro ordine pendẽt. Deridet & musicum nisi à consonantia uocis ad intellectualem se recipiat consonantiæ rationem. Deniq; dialecti cam, id est metaphysicam siue theologiam omnibus facultatibus anteponit, & ducẽtem omnes, & ad suũ officium utentem ministerio singularum. Officium uero eius esse, per totam ipsius quod dicitur ens, progredi latitudinem, atq; ad ipsum bonum totius entis causam se conferre, & in ipso entium ordine quid unumquodq; sit definire, ratio nem cuiusq; essentiæ assignando, quid'ue quamlibet sequatur essentiam demonstrare. Cæteras autẽ facultates præ huius nobilitate iudicat esse seruiles. Aut enim ad opiniones hominum declinant, uel ad generationes compositio= nesq; inferiorum, uel ad cultum eorum quæ gignuntur: aut saltẽ & si ad incorporea sese pro uiribus erigunt, ni= hilominus circa illa quodammodo somniãt. Quales esse inquit mathematicas disciplinas. Mox uero duo subiungit genera, essentiam scilicet, atq; generationem. Ad illam quidem intelligentiam, ad hanc autẽ opinionem existimat pertinere. Rursus in intelligentia scientiã quidem dicit essentiam consequi ad dialecticũ pertinentem, cognitionẽ uero sequi essentiã, & ad mathematicũ attinere. In opinione similiter fidẽ imaginationemq; connumerat: & per illam quidem corpora percipi, per hanc uero imagines corporũ atq; umbras. Deinde concludit cæteras facultates absq; dialectica esse cæcas. Atq; eas simul & dialecticam insuper uanas esse, nisi ipsam boni ideam perspicue nouerint, perq; ipsam in singulis sciant à falsis uera bona discernere. Eum uero qui boni ignorauerit rationẽ, & insom nijs hic illusum turbari, & ad inferos descendentem illudi magis atq; uexari. Subdit eum hominem esse claudũ qui ad alterutrũ siue ad agendum siue ad speculandum ineptus sit atq; imperitus. Quapropter ad gubernandũ eligit illos, qui ad utrunq; & apti natura sint, & disciplina sufficienter instructi. Interea nota mendacẽ quasi mancũ & mutilatum à rep. excludendum. Mendacem uero nominat, & qui dedita opera mentitur alijs, & qui per ignorã tiã mentitur ipse sibi. Memento & labores animi graviores esse q̃ corporis, ideoq; in iuuentute discendũ, libera lesq; disciplinas procul à seruitute docendas. Neq; tamen dialecticam adolescentibus esse tradendam. Quod Phile bus quoq; nos docet. Nã ut Phædrus quoq; distinguit, duo nobis omniũ insunt duces, innata uidelicet cupiditas uo luptatum, & acquisita quædam per educationem opinio, dictans honesta et iusta nobis à legibus definita in omni bus esse seruanda. Duo uero hi duces sæpissime in contraria distrahunt. Quoniam uero differendi facultas si trada tur adolescentibus, opinionem honesti debilitat, unde euadunt intẽperantes, immo & superbi & impij, ut in Phile bo quoq; & Legibus legitur, idcirco ante trigesimum ætatis annum in mathematicis eruditendi sunt, atq; in publi cis negotijs per interualla pariter exercendi. Cũ uero ad trigesimum peruenerint, ad dialecticã admittendi, ita tamen ut rursus per interualla reuocentur ad publicas actiones. Tu uero differendi industriam à forma quidẽ sua Dialecticam nomina, ab exordio Logicam, à fine metaphysicam atq; Theologiã. Scito & ad eiusmodi dialecticæ finem quasi diuinum homines in quinquagesimo ætatis anno uocari, propterea quòd ad diuinorum intuitũ purga ta mente opus est atq; serena. Interea hic animaduerte quod & hic & in Theologia sæpius usurpamus, à Platone notari tria quædam, radium scilicet, lumenq; & lucem. Radium quidem esse singulis mentibus sicut & oculis pro prium & naturaliter insitum. Lumen uero cunctis oculis esse commune. Lucẽ deniq; diuinam præesse lumini men tium omnium communi, quemadmodum lux in sole præest lumini oculorum æque communi. Concludit ciuem post quam boni ipsius lucem & per radium inde sibi naturaliter insitum & per lumen eiusdẽ rursus infusum fuerit cõ templatus, oportere ciuitatem ad boni ipsius exemplar pro uiribus gubernare.

DIALOGVS SEPTIMVS

DE IVSTO

POSTHAEC Naturam, inquam, nostram quod ad eruditionem & rudita tem attinet tali quadam imagine contemplare. Finge animo subterraneũ Specus Pla tonis
specus instar domicilium, cuius ingressus longissimus uersus lumen in an trum totum pateat. In eo homines nutritos à pueritia ceruicem & crura ita deuinctos, ut & immobiles permanere cogantur, & ad anteriora solum prospicere, capita uero uinculis astricta circumagere nequeant. Post tergum autem su- perne ac procul ignis fax suspensa sit, interq; ignem & uinctos homines uia superior

paulo,ſecus quàm paries ſit conſtructus exiguus, ſicut plerunq; præſtigiatoribus ſepta quædam ſuper quibus ſua miranda demonſtrant, coram ſpectantibus opponuntur.

Eſto inquit. Cogita rurſus homines intra parietem ferentes uaſa uaria, ſupra parietem eminentia,ſtatuasq; hominum & aliorum animalium lapideas & ligneas imagines, modisq; uarijs fabricatas. Atq;,ut conſentaneum eſt, qui hæc circumferunt, partim ſilent,partim loquant. Quàm portentoſa hæc figmẽta ſunt. At ſimiles iſti nobis ſunt. Nam primum quidem putas iſtos aliud quicquam uel ſuijpſorum uel proximorum hominum uidere præter umbras quæ ab igne in aduerſam ſpeluncæ partẽ cadunt? Nihil aliud,quando nunquam in uita mouere capita potuerunt. Quid autẽ eorũ quę circunferuntur, nónne umbras duntaxat? Nempe. Si ergo inuicem loqui liceret, nónne umbras rerũ nominibus appellandas eſſe putare eos credamus? Neceſſe eſt. Quod ſi echo ex aduerſa parte carceris reſonaret, quoties prætereuntium aliquis loqueretur, putas ne ipſos alium quẽquam q; tranſientiũ umbras loqui exiſtimaturos? Non per Iouem. Omnino igitur iſti nihil uerum eſſe niſi fabricatarum rerũ umbras arbitrarent.

Ita prorſus neceſſe eſt. Contrà uero nunc animaduerte qualis foret eorum à uinculis ſolutio, ignorantiæq; curatio. Nempe ſi quis eorum ſolueretur,cogereturq; repẽte ſurgere,collum uertere,ambulare,lumẽ ipſum aſpicere,doleret protinus,nec propter ſplendorem intueri poſſet illa,quorũ umbras ante cernebat. Huic ſi quis nugas hactenus ſpectauiſſe dicat,nunc autem rebus ueris eſſe propinquiorem ueriusq; inſpicere, ac prætereuntium quemq; monſtrans,quid ſit quæſierit, nónne uacillaturum putas, arbitraturumq; ueriora eſſe quæ ante cernebat, q; quæ nunc oſtenduntur? Multum. Et ſi coegerit eum lumen aſpicere, nónne dolore oculorum affectum iri putas? oculosq; ad ea quæ facile prius uiderat,retorquere,certiora ea exiſtimantem q; quæ ſubito tum offerebantur? Ita nimirum. Si uero quis eundẽ per aſpera atq; ardua ſurſum traheret uiolẽter,neq; permitteret quicq; aſpicere antequã ad ſolis lumen extraxiſſet, nónne dolere ipſum & ægreferre dum raptaretur,exiſtimas? & cũ ad lumẽ euectus fuerit,oculos ſplendore ſuffuſum hærere, nihilq; ex his poſſe cõſpicere quæ uera nunc ab hominibus exiſtimantur? Nihil certe ſubito. Cõſuetudine igit primũ opus, ſi ſupera inſpecturus ſit. Vmbrasq; primum facilius intuebitur,poſt hæc in aquis hominum cęterorũq; imagines. Ipſa uero deinde quæ in cœlo ſunt,& ipſum cœlum nocte facilius contemplabitur,dum aſtrorum & lunæ lumen ſpectabit, q; ſi ſolem ipſum die ſolisq; fulgorẽ intueatur. Procul dubio. Atq; ita demũ ſolẽ ipſum ſuſpiciet, neq; iam in aquis & aliena in regione ſimulacra ipſius ſpectabit,ſed ipſum ſecundũ ſeipſum in ſede propria ſpeculabitur & qualis ſit cognoſcere poterit. Neceſſe eſt. Animaduertet tandẽ ipſum eſſe, qui tempora & annos temperat,qui omnia regit quæ ſub cœlo ſunt, qui omniũ quæ ante ab ipſis uiſa ſunt,modo quodam eſt autor. Certũ eſt huc illũ hiſce gradibus aſcenſurũ. Quid ſi habitationem priſtinã memoria repetat,& illorũ hominũ ſapientiã atq; uincula? an nõ censes eum beatum ſe loci mutatione exiſtimaturũ, illos autẽ miſeraturũ? Et maxime quidem. Præterea ſi qui honores ibi inuicem exhibebantur & laudes, dabanturq; præmia illi qui tranſeuntia quælibet acute cerneret, recordareturq; maxime quæ ex illis priora, quæ poſteriora,quæ pariter progredi ſoleant, atq; ex his futura optime præſagiret, hæc ne deſideraturũ putas? beatosq; illos qui apud eos honorantur & dominantur exiſtimaturum? uel quod ait Homerus malle,in alieno ſcilicet rure ſerui alicuius exortis mancipiũ effici, & quidlibet perpeti potius q; opinionibus iſtis illudi,& in ea miſeria uerſari.

Arbitror eum quæcunq; alia potius quàm uitam eiuſmodi electurũ. Hic ſi rurſus deſcendat,& ſedẽ quã antea nanciſcatur,nónne cum repẽte à ſole diſceſſerit,tenebris offundetur? Vehementer. At ſi umbras illas diſcernere oporteat, deq; ipſis diſceptare cũ illis qui perpetuis uinculis preſſi ſunt,proferendaq; ſententia ſit eo ipſo in tempore, quo oculi ipſius hallucinantur,anteq; acies expurgetur,quod quidẽ nõ breui fiet, an non riſum concitabit? eiq; ab omnibus dedecori dabitur,quòd poſtq; ſurſum aſcẽdit,corruptis reuerſus eſt oculis? diceturq; nunq; ad ſupera cõtendendũ eſſe, & eũ qui ſoluere tentet & ſurſum ducere ſi deprehendatur,protinus occidendũ? Tota hæc imago ô amice Glauco referenda eſt ad illa quæ ſuprà dicta ſunt. Carcer quidẽ is ad eam quæ cernitur oculis, mũdi machinã: fax uero ignis in ſpecu,ad ſolis potentiã: poſtremo ſi aſcenſum ad ſupera,

Declaratio ſimilitudinis ſpecus

eorumq;

eorumq; conſpectũ, rite ad eum qui ad intelligibilem regionẽ tendit, aſcenſum retuleris, ut ego quidem ſpero non aberrabis, poſtquã ſententiã meã audire deſideras. Deus autẽ nouit an uera ſit. Quæ igitur mihi apparẽt, huc tendunt. Nempe arbitror in ordine ipſo intelligibili, boni ipſius ideam ſupernã exiſtere, uixq; uideri: ſi autẽ uiſa fuerit, aſſerendũ eam omnibus omnium rectorũ atq; bonorum cauſam eſſe, cum ipſa in loco uiſibili lumẽ creauerit, & luminis autorem: in ipſo uero intelligibili regnet ipſa, ueritatemq; & mentem protulerit. Quam noſſe neceſſe ſit omnẽ quicunq; ſana mente quicquã uel priuatim uel publice eſt acturus. Ita & ipſe cogito utcunq; poſſum. Age & hoc conſidera: neq; mireris, quod hi qui huc deſcendũt nolint humana tractare, ſed ipſorũ mentis acies ſemper ad ſupera dirigatur. Probabile quippe id eſt, ſiquidem ſuperiorem imaginẽ ſequitur.

Probabile ſanè. Quid autẽ hoc? Mirandũ putas, ſiquis à diuinis ſpectaculis ad humana hæc mala prolapſus ineptior ſit ad agendũ, rideaturq;, præſertim ſi ante quàm præſentibus tenebris aſſueſcat, dũ adhuc titubat, cogatur uel in iudicijs uel alibi de iuſti umbris, aut ſtatuis illis quarum umbræ hæ ſunt, certare, deq; eorũ qui iuſtitiã ipſam nunquã uiderunt perſuaſione iudicijsq; diſſerere? Nullo modo mirandũ. Verum ſi mentem quis habuerit, recordabitur quòd duobus modis & duabus ex cauſis turbari oculi conſueuerunt: & cũ ex lumine ad umbram deſcendimus, & cum ex tenebris in lucẽ prodimus: eodemq; modo affici animũ arbitrabitur, quotiens turbatum uiderit, & ad aliquid cernendum hebetiorem. Ideoq; haud temere in riſum prorumpet, ſed diligenter inquiret, utrum à lucidiori uita deſcendens, nouis tenebris obruatur: uel ab inſipiẽtia plurima ad fulgidum ſpectaculum ſurgens, ſub coruſco nimiũ ſplendore deficiat. Et huius quidẽ affectum probabit, uitamq; eius beatã fore cenſebit: illius miſerebitur: aut ſi forte ridere uolet, haud tam inepte hunc ridebit, quàm eũ qui à lumine ſuperno deciderit. Conſentaneum. Hæc igitur ſi uera ſunt, ita de his cogitandũ eſt, eruditionẽ non eſſe talem qualem aliqui prædicant. pollicentur enim animo ſcientiæ prorſus experti ſe ſcientiã tradituros, quaſi oculis cæcis uiſum. Profitentur certe. Præſens autẽ ratio nobis innuit, primum uim quę eſt in animo cuiuſcunq;, deinde inſtrumentum, quo rem diſcere quiſq; poteſt, perinde ac ſi oculũ impoſsibile eſſet aliter q; una cũ toto corpore ad clarũ obiectũ ex obſcuro cõuertere: ita tota mente à generatiõe uſq; ad id quod ens dicitur circũagere oportere, ut quod clariſsimũ eſt poſsit ſpeculando tranſcendere. hoc autẽ ipſum bonum eſſe dicimus. Nempe. Ad hoc igitur ipſum eruditio cõpetens, erit facultas quædam animi dirigendi, ut ipſius oculus quã facillime & efficaciſsime cõuertat. quæ huic oculo aciem uiſumq; non dabit, ſed eum potius cũ uiſum quidẽ habeat, neq; tamẽ recte cõuerſus ſit, neq; quò decet aſpiciat, conuertere omni machinatione contendet. Ita uidetur.

Cætera igitur quæ uirtutes animæ nuncupant, in hoc uident uirtutibus corporis ſimiles. Nam cum natura non inſint, paulatim cõſuetudine & exercitatione cõparari uident. Sapientia uero maxime omniũ diuinioris cuiuſdam uirtus exiſtit, quod uim quidẽ ſuam nunquã amittit, ab ipſa uero circũductione utile & cõferens, ac inutile rurſus noxiumq; euadit. At nondũ animaduertiſti, q; acute uidet celeriterq; diſcernit illorũ animula, qui licet mali ſint, tamen ſapientes habentur, ea ad quæ conuerſa eſt, tanquã aciẽ habeat nequaquam hebetem, ſed prauitati ſeruire coacta ſit? Atq; idcirco quo acutius inſpicit, eo plura peragit mala. Omnino quidẽ. Si ab hoc ingenio ſtatim à pueritia amputent quæ ſunt generationis affinia ceu plumbea pondera, quæ comeſtionibus & huiuſmodi uoluptatibus & libidinib. atq; delicijs inhærentia mentis aciem ad inferiora detorquẽt, cõfeſtim expeditus eius intuitus, & ad ea quæ uera ſunt conuerſus, ipſe ſcilicet idẽ & in eiſdem hominibus tam acute illa diſcernet, quàm hæc quibus in præſentia eſt intentus.

qui malus eſt & ſapiẽs habetur, eo plura peragit mala quo acutius cernit

Probabile eſt. Quid iſtud? Nónne probabile ac neceſſariũ ex prædictis, neq; rudes homines & ueritatis ignaros rẽpub. ſufficiẽter adminiſtrare, neq; eos qui ſemper in ſtudijs literarum uerſati ſunt? Propterea quòd illi quidẽ finem ſibi certũ non propoſuerunt in uita, ad quẽ reſpiciẽtes oportet omnia agere quęcunq; agãt & priuatim & publice. Hi autẽ haud ſponte tractabunt ciuilia, exiſtimãtes ſe etiã hac in uita à negotijs humanis ſemotos, in beatorũ inſulis habitare. Vera narras. Noſtrũ igitur qui cõdidimus ciuitatem, erit officiũ, optimas hominũ naturas impellere ad eã quam ſupra diximus maximã diſciplinã, bonumq; cognoſcendũ, adeo ut & ſurſum aſcendant, & poſtq; aſcenderint ac

satis inspexerint,ne ipsis quod nũc concedit̃,permittamus. Quid istud? Vt in eo uidelicet studio permaneant, neque uelint rursus ad homines istos carcere clausos huc descendere,neq; laborum istorum honorũq; seu uiliores seu pretiosiores fuerint participes esse.An ipsis iniuriam inferemus,cogemusq; eos deteriorem uitam subire, cum frui meliore possint? Oblitus es ô amice hoc legi curæ non esse, ut unũ quoddã genus in ciuitate in primis sit beatũ, sed ut tota ciuitas. Profecto ad hoc ciues ipsos persuasione & impulsione conciliat,facitq; ut mutuo sese adiuuent,cõmunemq; pro uiribus utilitatem colant.Nempe lex ciuili cœtu homines cõgregat, non ut permittat unumquemq; quò lubet ferri,sed ut ipsis ad copulam ciuitatis utatur. Vera loqueris.Id me fugerat. Cõsidera itaq; Glauco,quemadmodũ philosophos qui apud nos reperiuntur, iniuria nulla afficiemus.Sed cum cogemus eos aliorum curã gerere,iure in hunc modum dicemus:quòd uidelicet quicunq; in alijs ciuitatibus philosophi reperiuntur, ob hãc causam merito administrandæ Reip.labores refugiunt,quia in qualibet ciuitate ipsi per se nascuntur,Rep. non curante.Par autẽ est ut quod per se nascitur,cum nulli pro alimentis acceptis sit obnoxiũ,nulli exhibeat nutrimenti mercedem. Nos autẽ uos tam uobismet quã reliquis ciuibus tanquã in apũ examine duces ac reges creauimus, melius perfectiusq; q̃ cæteri eruditos, aptioresq; ad utranq; curã suscipiendã. Descendere ergo uicissim debetis singuli in aliorum hominũ cœtum, & ad obscura inspicienda assuefieri.Nam cum assuefacti fueritis,multo acutius illa cernetis q̃ qui in eis quotidie obuersantur, & quælibet simulachra quæ & quorum sint agnoscetis, ut qui reuera noueritis,quæ honesta,iusta,bonaue sint. Atq; ita nobis una ac uobis ciuitas quasi uigilantibus rectèq; sentientibus coletur,non tanquã somniantibus quemadmodum nunc plurimæ habitantur,ab his uidelicet,qui de umbris inter se decertant,deq; principatu tanquã maximo bono contendunt. Veritas autẽ ita se habet. Ciuitas profecto in qua ciues ad expetendos magistratus minime ambitiosi sunt, optime & procul à seditionibus permanet:contrà uero,quæ aliter affectos habet ciues. Sic est prorsus. An renuent monitus nostros alumni,cum hæc audiuerint? nolentq; uicissim singuli ciuitatis administrationẽ suscipere, sed in contemplationis otio diutius commorari? Minime. Nam iusta uiris iustis præcipiemus. Sed omnino tanquã ad rem necessariã ad magistratum accedet eorum quisq;, cõtrà ac illi qui nunc in singulis ciuitatibus dominantur. Nempe sic res se habet ô amice. Si uitã inueneris eorum qui magistratibus præfuturi sunt,ipsis magistratibus meliorem, tunc primũ tibi optime instituta ciuitas elucebit.In ea siquidem sola uere diuites dominabuntur. nõ auri dico,sed cuius oportet uirum beatum, diuitem esse, uitæ probæ atq; prudentis. Sin autem inopes, bonisq; proprijs uacui ad publica aduentauerint, bona illinc rapere cupientes,ciuitas illa felix esse non poterit. Nam ubi de principatu contenditur, cum proprium hoc sit & intestinum bellum, tum eos qui ita pugnant, tum reliquã ciuitatem perdit. Vera narras. Habes aliquos qui ciuiles honores spernant, præter ueros philosophos? Non per Iouem. At enim magistratus dandi sunt hominibus imperij minime cupidis.alioquin simultas inter æmulos orietur. Certe. Quosnã igitur alios ad custodiam ciuitatis induces,præter eos qui optime hæc intelligunt, per quæ rite ciuitas colitur,habentq; & honores alios,& uitam ciuili præstantiorẽ? Nullos equidem alios.

Vis ergo nunc inquiramus, quo pacto tales in ciuitate uiri euadant? & qua ratione eos aliquis in lumen educat? quemadmodum ab inferis ad deos ascendisse aliqui memorantur. Quid ni uelim? Hæc,ut uidetur,non erit testæ reuolutio, sed animæ circũductio à nocturno quodam die ad eius quod uere est cõtemplationẽ. Quẽ quidẽ ascensum uerã philosophiã esse dicemus. Omnino. An nõ inuestigandum est quæ disciplina potissimum hãc habeat facultatem? Quid ni? Quænã igitur erit ô Glauco disciplina, per quam animus ex his quæ fluunt,ad ea quæ uere sunt, reducatur? Nunc interim dum loquor cogito. Nónne enim eos esse belli athletas diximus: sed necessarium dũ iuuenes sunt,tales esse. Diximus planè. Oportet ergo hanc præterea superiori addere disciplinam quam quærimus. Quã potissimũ? Quæ scilicet non inutilis sit bellicosis hominibus. Oportet sanè,siquidẽ est possibile. Gymnastica porrò & musica in superioribus à nobis sunt eruditi. Ita prorsus est actũ. Gymnastica quidem circa id quod augescit & deficit,uersari uidetur. Nam incrementum corporis & decrementum consi-

derat

derat. Apparet. Hæc ergo non erit ea quam quærimus disciplina. Non. An fortè genus illud musicæ, quod supra narrauimus? At erat illa quidem, si tenes memoria, proportione quadam gymnasticæ correspondens, cõsuetudine moribusq; custodes erudiens, prębensq; secundũ harmoniã, cõpositionem & concinnitatẽ quandã potius quàm scientiam, & secundum rhythmum modulationẽ numerosamq; decentiã. Quinetiã in oratione alia quædã generis eiusdẽ continet, tam quo ad fabulosos sermones, quàm quo ad ueros. Cognitio uero talis cuiusdam boni quale tu nunc inuestigas, in ea nulla prorsus existit. Diligenter admodum me cõmonuisti. Nã reuera tale nihil habere cõperta est. Cæterum ô beate Glauco, quænam talis erit facultas? Etenim artes mechanicæ illiberalesq; omnes esse quodãmodo uisæ sunt. Quid ni? At uero, quænã alia præterea restat doctrina à Musica, & gymnastica, artibusq; diuersa? Age itaq; si nihil ab his seorsum accipere possumus, aliquid saltem ex ijs quæ per omnia discurrũt, accipiamus. Quidnã?

Cõmune scilicet illud quo omnes utuntur artes, cogitationes, atq; scientiæ, quod cuiq; in primis necessario est discendũ. Quale istud? Leue hoc & puerile, cognoscere scilicet unum, duo, tria. quod summatim numerum & cõputationẽ uoco. An non ita natura comparatum est, ut omnis ars atq; scientia cogatur horũ particeps fieri. Et maxime quidem Nonne res bellica etiam? Necessarium est omnino. Ridiculum ducem Palamedes Agamemnonem fuisse passim in tragœdijs ostendit. An ignoras quòd se profitetur numeri inuentorem, asseritq; apud Troiam belli acies ordinasse, nauesq; & reliqua omnia numerasse, quasi horũ numerus ante fuisset incognitus, & Agamemnõ, ut uidet, necq; quot pedes haberet, agnouerit? siquidem erat cõputationis ignarus. Qualẽ itaq; tũ ducem existimas? Absurdum equidẽ, si uera hæc erant. Necessariã ergo numerorum cognitionem militi esse dicemus, ut & numerare & cõputare ualeat. Maximè omnium, si modo ad ordinandas acies omnino rudis esse non debet. Imò uero si homo futurus est. An tibi in hac disciplina quod mihi uenit in mentem? Quid? Videtur natura ex eorum numero esse, quæ ad intelligentiã homines eleuant, qualia nos perquirimus. Cumq; talis sit ut omnino mentem ad essentiam attollere possit, nemo ut decet hac uti cognitione uidetur. Qua ratione id ais? Conabor equidem sententiam tibi meã explicare. Animaduerte obsecro quemadmodum mecum ipse generatim rerũ ita distinguo, ut quædam ad intelligentiam ducant, qualia nos dicimus, quædam minime: & quæ dicã confirma, uel nega, ut clarius dignoscamus, an hoc tale sit, quale uaticinor. Ostende iam. Ecce ostendo: si modo res quæ sensus mouent, uides partim tales esse ut ad considerandum intelligentiam minime prouocẽt, utpote quæ sufficienter sunt à sensibus iudicatæ: partim tales ut prouocent, quasi sensus in eis nihil syncere dijudicet. Quæ procul admodum prospiciuntur dicis, & quæ quodammodo adumbrata sunt. Haud satis quænam dixerim coniecisti. Quænam igitur? Ea porrò inquam mentẽ minime prouocant, quæcunq; in contrarium simul sensum non incidunt. Quæ uero incidunt in contrarium, prouocant, postquã sensus nõ hoc magis q̃ contrariũ monstrat, siue eminus seu cõminus intueatur. Sic autẽ quod dico, magis tibi patebit. hos utiq; tres esse digitos dicimus, pollicem, indicem, ac medium. Planè. Ita me loqui existimato, quasi proxime uideantur. Atq; id in ipsis considera. Quid? Digitus quidem esse similiter quisq; eorũ apparet, atq; ad hoc nihil interest, siue medius offeratur, siue postremus, albus seu niger, pinguis aut tenuis, & quicquid generis eiusdem. In omnibus siquidem huiuscemodi nõ cogitur animus intelligentiã ad disceptandum prouocare, quid è multis sit digitis. Necq; enim sensus ei simul significauit digitũ contrariũ esse quàm digitũ. Non certe. Merito igitur quod tale est, mentem nec mouebit, nec excitabit. Merito. Ipsorum uero magnitudinẽ & paruitatẽ nunquid aspectus satis cernit? nihilq; ad eum refert, siue in medio quædam illorum iaceant, siue in extremis? Eodemq; modo pingue, tenue, uel mollitiem & duritiem tactus ipse? Atqui & alij sensus nunquid non imperfecte talia quædam declarant? Vel sic agit eorũ quisq;? Nam primũ quidẽ sensus qui ad durũ attinet, cogitur & ad molle pertingere, animoq; ita renunciat, quasi idem & molle & durũ esse senserit.

Ita certe. An non necessarium est in rebus huiusmodi animum dubitare, quid significet durí hic sensus, si quidem idem molle insuper asserit? Item sensus ipsius grauis & leuis, quid graue & leue, si leue graue esse, & graue leue significat? Absurde profecto hæ ad animum

Arithmetica & computatoria sunt necessariæ militi

Repetit altius rem

ad animum interpretationes deueniũt, & conſideratione indigent. Merito igitur in his rebus primo quidem animus nititur rationẽ & intelligentiã prouocans conſiderare, nunquid unum, aut duo ſint ſingula quæ nunciantur. Cur non? Nónne ſi duo apparent, alterum & unũ apparet utrunq; Ita. Si ergo unũ utrunq;, ambo autẽ duo, ſeparata duo intelliget animus. Nam ſi indiſtincta perceperit, non duo, ſed unum intelliget. Recte.

Magnum quidẽ & paruum, aſpectũ uidere dicimus, nõ diſcretũ aliquid, ſed cõfuſum. an non? Planè. Propter huius autẽ declarationẽ, magnum rurſus & paruũ intelligentia cogitur intueri, nõ cõfuſa, ſed diſtincta potius contra ac ſenſus. Vera loqueris. Hinc ad ſciſcitandũ protinus incitamur, quid magnũ ſit, quid paruũ. Maxime uero. Atq; ita aliud quidem intelligibile, uiſibile aliud nuncupauimus. Scite admodum. Hæc ſunt quæ nuper diſſerere aggreſſus ſum, quòd uidelicet quædam animum ad intelligentiam erigunt, quædam minime, quod ue ea erigunt, quæ in ſenſus unà cum ſuis contrarijs incidunt: quæ uero non ita, mentem non ſuſcitant. Intellígo iam, atq; ita mihi uidetur. Quid uero numerus & unũ? Vtro in genere tibi eſſe uidentur? Haud intelligo.

Commodã philoſopho Arithmeticam primo omnium

At ex ſuprà dictis animaduerte. ſi enim ſufficienter ipſum ſecundum ſeipſum inſpicitur, aut alio quopiam ſenſu unum cõprehenditur, haud quaquã ad eſſentiam mentem deducit, quemadmodum de digito diximus. ſinautem aliquid ſemper contrarium illi ſimul ſuboritur, adeo ut nihil magis unum quàm contrarium uideatur, iudicis diſcretione iam indiget, cogiturq; in ea animus dubitare atq; perquirere, & mouens in ſeipſo intelligentiam, ſciſcitari quidnam unum ipſum eſt. Atq; hoc pacto unius cõſideratio ex eorũ numero erit, quæ attollunt animum, conuertuntq; ad eius quod uere eſt, contemplationem.

At enim tale nonnihil habet unius inſpectio. Simul nanq; ipſum ut unum cernimus, & ut multitudinem infinitã. Si unũ id patitur, idem omnis numerus patietur. Abſq; dubio. Enimuero cõputandi & numerandi ſcientia omnis circa numerũ. Maxime.

Hæc autẽ ad ueritatem conferre uidentur. Mirũ in modũ. Hæc itaq; diſciplina ex earum genere erit quas quærimus, militi quidem cognitu maxime neceſſaria ad acies ordinandas, philoſopho autem ut è fluctibus generationis emergat, eſſentiamq; attingat, ſine qua diſciplina conputare ratiocinariq; non poterunt. Eſt ita. Cuſtos autẽ noſter & miles eſt & philoſophus. Nempe. Conueniens utiq; inſtitutio erit ô Glauco, perſuadere illis qui ciuitatis muneribus functuri ſunt, ut ſe ad computandi ſcientiã conferant, neq; rudes adhuc inde diſcedant, ſed perſequantur quoad ipſa mente ad numerorum naturam contemplandã perueniãt, non uendendi emendiq; gratia, tanquã mercatores uel caupones: ſed ut ad bellum inſtructi ſint, facileq; animũ à generatione ad ueritatẽ eſſentiamq; conuertant. Præclare loqueris. Atqui his ita de ratiocinandi diſciplina dictis, equidẽ mecũ ipſe cogito quàm numerorũ cognitio decora ſit utiliſq; nobis paſsim ad id quod uolumus, ſiquis eam cognoſcendi, non cauponandi gratia ſequitur. Quaratione? Hoc ipſum inquam, quod modo diximus, quòd uidelicet uehementer ſubleuat animum deq; ipſis numeris diſſerere cogit, nullo modo admittentem ſiquis diſputando pro numeris corpora quæ & uidentur & attrectantur, induxerit. Noſti enim quemadmodum qui in his periti ſunt, quotiens aliquis ipſum unum uerbis diſcerpere nititur, ſubridentprotinus, neq; hoc tolerant: Verum ſi tu ſecas, ipſi multiplicant, cauentes nequando ipſum unum non unum appareat, ſed particulæ plurimæ. Vera loqueris. Siquis eos ita percontetur, ô mirifici uiri, quibus de numeris diſputatis, quibus unũ tale ineſt, quale uos traditis, æquale ſcilicet unum quodq; eſt, & omne penitus omni, neque minimo quouis diſcrepans, partẽ tamẽ nullam continens in ſeipſo? Quid eos ad hæc ô Glauco exiſtimas reſponſuros? Reor equidem reſponſuros illos, de ipſis ſe numeris loqui, qui cogitari duntaxat poſſunt, aliter autẽ attrectari nequaquam. Cernis igitur ô amice, hanc reuera peritiam huius diſciplinæ nobis neceſſariam eſſe? quãdoquidẽ ut apparet animũ ad hoc inducit, ut ipſa intelligentia utatur ad ueritatem ipſam percipiendam. Vehementer id efficit. An & hoc aduertiſti, ꝙ homines natura arithmetici ad omnes doctrinas, ut ita dixerim, acuti uidentur. Quinetiam ſiqui ingenio tardiores huic ſe ſtudio dederint, ſi nullam utilitatẽ aliã ſuſceperint, tamẽ hoc aſſequuntur, ut acutiores quàm antea ſint. Sic eſt.

Homines natura arithmetici ad omnes doctrinas ſunt apti

Sed enim haud facile multa reperies, ut exiſtimo, quæ maiori cum difficultate quã iſta diſcantur. Non profecto. Propter omnes quas adduximus rationes, haudquaquã ne

gligenda

gligenda hæc ſunt, ſed in his præcipue erudiendi qui optimis ſunt ingenijs. Aſſentior equidem. Hoc itaq; nobis ita poſitũ ſit: poſt hoc quod huic proximũ eſt, cõſideremus nunquid nobis conducat. Quid iſtud? num Geometriam dicis? Hanc ipſam. Quatenus enim ad bellicam rem confert, eatenus certe nobis cõuenit. Nam ad caſtra ponẽda, regionem occupandam, colligendas turmas, uel etiã ſpargendas, & ad cætera machinamenta, quibus circa acies, uel in obſidione, uel itinere uti ſolẽt, permultũ intereſt Geometricus ne aliquis ſit, an nõ. Ad hæc utiq; exigua quædam Geometriæ Arithmeticæq; particula ſufficit. Inquirendũ eſt autẽ, utrũ diuturnius ſtudium uberiorq; perceptio conferat ad ideã boni facile dignoſcendam. conferunt uero ad hoc omnia, quæ animũ illuc conuertunt, ubi eſt eſſentiæ beatiſsimũ, quod ipſi eſt penitus cognoſcendũ. Recte.

Geometria an utilis ſit

Ergo ſi eſſentiam intueri Geometriæ ſtudiũ cogit, conuenit quidem: ſinautem generationem, non cõuenit. Ita dicimus. Profecto nobis hoc nõ negabũt quicunq; uel paululum quid Geometriæ guſtarunt, quin hæc ſcientia cõtra omnino ſe habeat quàm de ea loquantur, qui in ipſa uerſantur. Quonam pacto? Quippe ridicule admodum & quaſi coacti ſæpe loquuntur. Nam uelut operatores quidam operiſq; gratia uerba faciunt, dum & quadrare aiunt, & perducere, atq; addere, cæteraq; ſimiliter. Doctrina uero hæc omnis cognitionis gratia quæritur. Sic eſt omnino. An non id quoq; nobis eſt concedendũ? Quid? Quod quæritur cognoſcendi illius gratia quod ſemper eſt, non eius quod & oritur quandoq;, & interit. Concedendum planè: nam Geometria eius quod eſt ſemper, cognitio eſt. Attollet igitur ô generoſe uir ad ueritatem animũ, atq; ita ad philoſophandũ præparabit cogitationem, ut ad ſupera cõuertamus, quæ nũc contrà q; decet, ad inferiora deijcimus. Quàm maxime fieri poteſt. Quàm maxime igitur præcipiendum eſt, ut qui præclariſsimam hanc habitãt ciuitatem, nullo modo Geometriam ſpernant: nam & quæ præter ipſius propoſitum quodammodo eſſe uidentur, haud exigua ſunt. Qualia? Quæ tu circa rem bellicam cõmemorabas. Scimus quinetiam ad diſciplinas omnes facilius perdiſcendas intereſſe omnino, attigerit ne Geometriã aliquis, an non. Prorſus. Hanc ergo doctrinam ſecũdo loco diſcendam iuuenibus. Statuamus. An tertio in loco ponemus Aſtronomiam? Quid cenſes?

Quo pacto conducat Geometria ad philoſophandum

Ponendam equidem: nam mutationes opportunitatesq; temporũ preſentire non minus rei militari quàm agriculturę nauigationiq; conuenit. Quàm dulcis uir es. Nempe uereri uideris, ne multi te putẽt inutiles diſciplinas inducere. Eſt autẽ non leue iſtud ſed difficile admodum perſuadere. quod ex huiuſmodi diſciplinis inſtrumentum quoddam cuiuſq; animi expurgatur reuiuiſcitq;, quod ante ex alijs ſtudijs infectum occæcatumq; fuerat, cum potius id ſeruandũ ſit, quàm oculorũ corporis decem milia. Solo enim hoc inſpicitur ueritas. Eis ergo qui idem hoc ſentiunt, mirum in modum bene loqui uideberis. Qui autem id nunquam excogitarunt, merito nihil te dicere arbitrabuntur. aliam enim ab ipſis utilitatem æſtimatione dignam non cernunt. Hic ergo tu uideris utris cum potiſsimũ differas. An forte cum neutris, uerum tui gratia maxime uerba facis, neq; tamen ulla detineris inuidia, ſiquis aliquam ex his utilitatẽ capiat. Hoc potius eligo, mei ſcilicet gratia in primis interrogando & reſpondendo differere. Age igitur inquam, retrogredere: nam nũc haud recte quod Geometriæ ſuccedit accepimus. Quare? Quia poſt planum, ſtatim ſolidum illud quod circũfertur accepimus antequã ipſum ſecundũ ſeipſum cõprehenderemus. Decet autẽ ſtatim poſt augmentum ſecundum tertium capere: eſt autem hoc circa cuborum augmentũ, atq; id quod profunditatis eſt particeps.

Vide ut tempore Socratis non erat mathematicę pars, quę de corporibus, reperta

Eſt certe. Sed hæc ô Socrates nondum reperta uidentur. Huius duæ ſunt cauſæ, quia uidelicet nulla in ciuitate hæc honorantur: & cũ inuentu difficilia ſint, haud arden ter quæruntur, & qui iſta perquirunt, duce indigent, ſine quo minime reperirent. Quem eſſe primo difficile eſt: deinde etiam ſi ſit, dum tamen ita ſe habent ut nunc qui hæc inda gant, faſtu elati nequaquam parerent. Sinautem ciuitas tota huic operi præſideat, hono rifice deducens, & iſti obtemperabunt quidem, & hæc ſedulo ſtudioſeq; diſcuſſa, clarius emicabunt. Quippe etiã nunc quanquã & uulgus hæc cõtemnit & prohibet, & qui hæc perſcrutantur, qua ratione utilia ſint ignorant, tamen ui gratiæ cuiuſdam ualent. Neque mirum ſi hæc ita apparuerint. Nempe quod gratum eſt, id præcipuum. ſed mihi apertius quæ nunc dicebas explana. Studium quod circa planum uerſatur Geometriam uocabas

bas. Equidem. Post Geometriam continuo Astronomiam ponebas. Sed paulo post retro retulisti pedem. Enimuero quo magis propero, eo peruenio serior. Nam cū mox illi succederet facultas illa quæ de augmēto in profundū agit, quia ridiculosa eius habet inuestigatio, eam transgressus post Geometriam, Astronomiā protinus attigi, quę in profundi ipsius agitatione cōsistit. Probe loqueris. Ergo quarto in loco ponamus Astronomiā, tanquam adsit ea facultas quæ nunc fuerat prætermissa, si modo in ciuitate suscipiatur. Sic decet. Atq; eam Astronomiæ laudationē ô Socrates, in qua tu me interpellasti quasi importunius ipsam extollerem, ex tuo progressu nunc prosequor. Nam cuiq; patere existimo hanc animi oculos ad superiora dirigere, & hinc illuc ipsum perducere.

Fortè hoc omnibus præterquam mihi perspicuū. Quoniā mihi quidē nō ita uidetur. At quonā modo? Porrò ut nunc eam tractant, qui philosophiæ ipsam iungunt, ad inferiora deiicere animi oculos mihi uidetur. Qua ratione id ais? Nō ingenerose mihi uideris tecum ipse supernorū intelligentiā definire. Cōstat enim quod si quis laquearia uariis coloribus depicta suspiciens quicquā perceperit, eū non oculis intueri sed intelligere arbitraberis. Ac fortè recte sentis, ego autem inepte. Reor equidē nullam aliā disciplinā ad supernā inspectionem animū excitare, nisi eā quæ circa essentiā & id quod uideri nō potest uersatur. Quod si quis sursum inhians nunq; cōuersus deorsum, sensibile aliquid percipere studet, discere ipsum nequaquā assero. Scientiā enim adipisci hūc nego, & eius animum non sursum sed deorsum aspicere censeo, etiā si resupinus in terræ littore uel maris æquore iacens, quicquā perceperit. Haud iniuria me corripuisti. Verum quæ ratio discendæ Astronomiæ præter eam quā isti sequuntur, si eius nobis cognitio sit ad ea quę dicimus profutura? Hæc utiq;. Existimandū est has quæ in cœlo sunt uarietates, positquā in loco uisibili sunt, si ad cæteras eiusmodi cōparentur, optime integerrimeq; dispositas: sinautē ad ueras, longe deficere. Veras inquam uarietates & motiones, quibus ipsa quæ uere est uelocitas, & ipsa quæ uere est tarditas in uero numero, ueris q; figuris omnibus & inuicem feruntur, & quæ insunt ferūt. Quæ quidē omnia ratione & cogitatione cōprehendi possunt. usu uero nequaquā. Quid censes? Idē prorsus. Nonne igit cœlestium uarietate utendū est uelut exemplo quodā ad supernarū rerū contemplationē? perinde ac si quis uideat figuras à Dædalo uel alio artifice uel pictore egregie compositas & elaboratas. Nempe si esset is qui eas uidet Geometriæ peritus artificium ipsum laudaret, ridiculum tamen esse censeret si quis attentius talia considerare tanquā in ipsis ueritatem æqualium, uel duplorū, uel alicuius proportionis alterius reperturus. Cur non absurdum id uideatur. Idem quoq; facturū putare debemus uerū Astronomū quādo motus syderū intuebitur: arbitraturū scilicet quoad in operibus huiusmodi possibile est, quàm pulcherrime ab ipso cœli conditore & cœlum ipsum & quæ in eo sunt, fabricata: absurdum tamen existimaturum si quis noctis ad diem comparationē, horumq; ad mensem, mensisq; ad annum, & aliorum astrorū inuicem & ad ista, semper similiter fieri censeat, neq; unquā quoquo modo mutare tenorem cum & corpus habeant & uideantur, quæratq; in his omni studio ueritatem. Mihi certe in præsentia te audienti idem uidetur.

Itaq; propositionibus utemur ut in Geometria, ita & in ipsa Astronomia: & quæ in cœlo sunt, dimittemus, si modo ita percepturi sumus Astronomiam, ut quod in nobis sapientiæ cōpos natura existit, utile ex inutili efficiatur. Quanto amplius laborū imponis astronomo, quàm hodie imponit uulgo. Arbitror aūt & alias nos præcipere eodē modo debere, siqua ex nobis tanquam legum conditoribus sit utilitas prouentura. At quam nunc ex cōuenientibus disciplinis cōmemorabis? Nullā ad presens habeo, quā cōmemorem, inquit, Attamen non unam tantū, inquā ego, sed plures species motus nobis præbet. Omnes quidem depromere, qui sapiens est, poterit. Quæ uero mihi occur-
Musica runt, duæ sunt. Quales? Vna quidē Astronomiæ consimilis & æquipollens. Qualis inquam? Quemadmodū ad Astronomiam oculi, sic ad harmonicum motum uidentur aures fabricatæ. Vnde & has inuicem esse germanas scientias, & Pythagorei putant, & nos ô Glauco assentimur. Vel quid nam agemus inquam ego. Ita prorsus, inquit.

Nónne quia grande hoc opus est, eos percontabimur, quo pacto de ipsis loquūtur, & nūquid aliud præter ista, nos aūt ad hæc omnia nostrū illud seruabimus? Quid? Ne quando dent operā ut nostros alumnos quicquā ex his minus perfectum doceant, quod

non illuc

non illuc tendat ſemper quò proficiſci omnia debent, quemadmodũ pauloante de Aſtronomía narrauímus. An ignoras quòd circa harmoniã tale aliquid agunt? Nam dum concentus & tonos qui percipiuntur auríbus, metiuntur & comparant, irrito labore quemadmodum Aſtronomi tempus conterunt. Per deos ridícule admodum iſti crebrius uoces frequentãt ingeminantq́, & aures propius admouent, uelut è uiciníore loco uocem ipſam rectius uenaturi. Atq; eorum alij dícunt in medio adhuc ſonitum aliquem ſe audire, minimumq́ eſſe interuallum hoc, quo metíri quis debeat: alij uero ambigunt, quaſi ſonus iam ſimilis audiatur. & utriq; aures menti præponunt. Tu uero, inquam ego, utiles' ne eos muſicos uocas, qui chordas iugiter uexant examinãtq́, & clauiculis tum intendendo, tum remittendo pulſationes contorquent? Sed ne longius ſimilitudo in pulſatione quæ plectro fit, & illa iactantia peruicaciaq́ chordarum accuſanda prouehatur, imagini huic finem imponam: aioq́ non hos, ſed illos potius, ut de harmonia dicant, rogandos. Nam idem faciunt quod & illi qui in Aſtronomia uerſant. Nempe numeros eos ſectantur qui in concentibus ad aures pertinentibus inſunt. Sed ad inueſtigandũ inde non tranſeunt, qui conſonantes numeri ſint, qui non, & quam ob cauſam utriq; ſint tales. Rem egregiam narras. Adde & utilem ad boni ipſius pulchriq́ indaginem, quæ ſi aliter quæratur, fit prorſus inutilis. Probabile iſtud quidem. Arbitror autem ſupradictorũ omnium tractationem, ſi mutuam ipſorum cõmunionem cognitionemq́ attigerit, inueſtigaueritq́ quà ſecum iſta inuicem ratione cohærent, ad ea quæ expetimus conducturam, neq; fruſtra in his homines, ſed utiliter admodum uerſaturos: inutiliter autem, ſi aliter actum fuerit. Atqui & ego ita uaticínor, ſed magnũ eſt quod iubes, ô Socrates. Quid? initium, inquis, an aliud quiddam? An ignoramus hæc omnia ipſius legis, quam diſcere decet, initium eſſe: nondum enim dialectici de his rebus diſſerere tibi poſſe uidentur.

Non per louem, niſi perpauci quidam omniũ quos unquam cognouerim. At enim niſi quis, inquam, & accipere poſsit & reddere rationem, nunquã ſciet quicquam eorum quæ eſſe dicimus cognoſcenda. Nunquam prorſus. Nónne hæc iam lex eſt, ô Glauco, inquam, quæ per diſſerendi artem oſtenditur: quam rurſus intelligibilis cum ſit, ea uis imitatur aſpectus, quam ſuprà diximus, ad ipſa iam animalia ſeſe conuertere, & ad ſtellas, & ad ipſum deniq; ſolem? Haud ſecus cum quis ad diſſerendum ſe cõfert abſq; ſenſibus, ratione duntaxat ad ipſum quod eſt, quodlibet nititur: qui ſi non deſtiterit prius, quàm ipſum quod eſt bonum, intelligentia ipſa perceperit, tunc demum ad finem intelligibilis ipſius ita peruenit, ut ille alter ad uiſibilis finem aſcendit. Omnino ſic accidit. Nónne dialecticam hanc progreſsionem uocas? Quid prohibet? Atqui quemadmodũ ſolutio illa à uinculis, conuerſioq́ ab umbris ad ſimulacra ac lumen, & ex antro ad ſolis lumen exitus, ibiq́ animaliũ & plantarum inſpectio, ſoliſq́ & ſiderum in aqua propter imbecillitatem oculorũ intuitus, ipſum quod in corporibus eſt clariſsimũ ad id conuertunt, quod eſt in corporali & uiſibili regione omnium fulgentiſſimũ: ita omniũ ſupradictarũ artium ſtudium deducit animum per umbras non ſimulacrorũ, ſed eorum potius quæ uere ſunt: dijudicareq́ eas facit, ad aliud quoddam lumen tanquam ad ſolem, habetq́ uim quandã extollendi id quod eſt in animo præſtantiſsimũ, ad contemplationem eius quod in ordine rerum eſt optimum. Equidem ſic accipio: quanquã mihi talia hæc eſſe uidentur, ut neq; facile admitti poſsint, neq; facile reijci. Veruntamen cum non in præſentia ſolum audienda, ſed deinceps ſæpius repetenda ſint, his ita poſitis, ut nunc traditum eſt, ad ipſam iam legem deueniamus, atq; ita eam percurramus, ut proœmium iam trãſegimus. Quare dic amabo, quis potentiæ diſſerendi modus, & quas in ſpecies diſtribuitur, & quę uiæ ſint. hæ namq; ſunt, ut uidetur, quæ illuc perducunt. quò quiſquis peruenerit, illic demum tanquam in itineris termino requieſcet. Nondum ô amice Glauco, aſſequi poteris. Profecto quãtum in me eſt, nihil tibi deerit ſtudij, quo uoti compos efficiaris. Neque imaginem amplius eius quo de agimus, ſed rem ipſam uerã qualis mihi uidetur, aſpicies. Vtrum autem reuera talis ſit, nec'ne, haudquaq́ affirmare decet. Sed illud duntaxat aſſeuerandum, quod tale aliquid eſt cognoſcendũ. nónne? Nihil prohibet. Quinetiam & iſtud, q̃ ſola diſſerendi facultas homini in his quæ diximus, erudito id oſtendet. Aliter uero cognoſci penitus impoſsibile. Hoc quoq; aſſeuerandũ. Nemo autem aduerſabitur nobis dicentibus, q̃ diſſerendi facultas duntaxat conaĩ ordine certo circa unũquodq;

Dialecticã eſſe neceſſariã philoſopho

De ratione diſſerendi

quid ipsum sit inuenire. Siquidē cæteræ artes, aut opiniones hominū cupiditatesq; respiciunt, uel ad generationes & compositiones, uel ad culturam eorum quæ generantur & componūtur. Reliquæ uero, quas diximus uerarum rerum quoquo modo participes esse, Geometria scilicet, eiusq; comites, circa ipsam essentiam quodāmodo somniāt, syncere autem quicquam ab illis cerni impossibile est tantisper dum suppositionibus hærent, easq; ratas & immobiles adeò seruant, ut illarum rationem reddere nequeant. Nam ubi principium quidem ponitur id quod est ignotum, finis autem & media ex ignoto tracta, inuicem connectuntur: collectam inde assertionem quonam pacto scientiam uocemus?

Cuius artis sit diffinire

Nullo. Dialectica uero sola sublatis suppositionibus omnibus, ad ipsum principium ut compertum habeat, pergit, ac reuera animi oculum cœno barbarico obrutum, paulatim sursum trahit, ac ducit, tanquā adiutricibus ac ministris quibusdam utens his artibus quas narrauimus. Eas porrò nos sæpe scientias propter cōsuetudinem nominauimus. Indigent autem alio nomine clariore quidem quàm sit opinio, obscuriore uero quàm scientia. Cogitationē certe nos in superioribus earum notionem cognominauimus. Neq; tamen est de nomine cōtrouersia inter eos quibus de rebus tātis, quantis nobis ad præsens est discrepatio. Non certe. nam solam exigunt ad rerum habitū interni conceptus expressionem. Placet igitur quemadmodū suprà, primam partem uocare scientiā, secundam cogitationem, tertiam fidem, postremam imaginationem uel assimulationē. Et ambo illa simul intelligentiam, hæc autem ambo simul opinionē: & opinionem quidem circa generationem, intelligentiam uero circa essentiam esse. Quod autem est ad generationem essentia, id ad opinionem intelligentia. Quod ue intelligētia est ad opinionem, id & ad fidem scientia, & ad imaginem denicq; cogitatio. Comparationem uero illorum in quibus ista uersantur, diuisionēq; utriusq; geminam, opinabilis scilicet intelligibilisq; ô Glauco, omittamus, ne prolixior de his oratio cū de superioribus habeatur. Equidem quantum mea mens potest, reliqua consequi libet. An non dialecticum uocas eum qui rationem cuiuslibet capit essentiæ? Illum uero qui hanc rationem non habet, quatenus nec sibi, nec alteri potest reddere rationem, eatenus intelligētiam circa hoc habere negabis?

Certe non aliter est dicendum. De bono etiam similiter iudicandum. Nam quicunque boni Ideam ratione definire non potest, à cæteris omnibus eam distinguens, & tanquam in prælio per omnia penetrando, cætera cuncta reiicere, non secundū opinionem, sed secundum substantiā arguens & refellens, perq; hæc omnia stabili & inconcussa progredi ratione: hūc tu ita affectum, neq; bonum ipsum dices cognoscere, neq; aliud quicquam bonum: uerum siquod fortè simulacrum attigerit, opinione potius quàm scientia illud attingere, atq; hac in uita insomnijs dormitātem illudi, & antequam expergiscatur, ad inferos descendentē, extremo tandem occupari sopore. Per Iouem omnia hec prorsus asseuerabo. Cæterum liberos tuos quos nunc oratione instruis, siquādo re ipsa erudires, ut arbitror, nō permitteres maximarum rerum in ciuitate potestatem habere, dum linearum instar non possent cuiusq; reddere rationem. Non certe. Legem itaq; feres, qua iubeamur eam potissimum disciplinam capessere, ex qua ad interrogādum & respondendum ut scientem decet, aptissimi sint. Tecum unà istud præcipiam. An ergo uidetur tibi doctrinis omnibus dialectica uelut apex esse præposita, nec ulla doctrina ulterius ac eminentior reperiri, sed hic iam doctrinarū omnium esse finis? Mihi quidem uidetur. Restat ergo deinceps aperiendum quibus distribuendæ hæ disciplinæ sint, & quomodo. Videlicet. Recordaris in prima illa optione quales delegerimus principes?

Vide præstātiam scientiæ diuinæ

Quid ni recorder? Quo ad alia quidem naturas illas eligendas existimato. Nam & grauissimos homines et fortissimos decet eligere, & quoad fieri potest speciosissimos. neque solum quærendi sunt homines generosi, atq; terribiles, sed qui insuper eas habeāt naturæ dotes, quas disciplina hæc exigit? Quas? Acumen, inquam, facilitatemq; ingenij oportere ad doctrinarū perceptionem adesse. Magis enim absterret animum disciplinarum quàm gymnasiorū corporis, difficultas. Siquidē magis proprius illi labor est, qui soli competit, quàm qui corpori etiam est cōmunis. Vera loqueris. Quærendus itaq; uir est memoria ualens, integerrimus, tolerantissimus. Nam quem alium censes libenter labores corporis subiturū, tamq; arduum doctrinæ meditationisq; studium ad finem usq; prosequuturū? Neminem prorsus nisi qui optima natura sit præditus. Ex eo quippe

error

errore,ut ſuprà dicebam,aduerſus philoſophiam oborta eſt infamia,quod nõn pro dignitate ipſam attingunt. Neq; enim à ſpurijs, ſed legitimis eſt attrectanda. Quo pacto?

Principio ad labores ſuſcipiẽdos claudus eſſe nõ debet quiſquis eſt philoſophiæ ſacris initiandus,ut partim eos adeat,partim recuſet. Cõtingit autẽ hoc,quotiens aliquis gymnaſiis & uenationi & reliquis corporis exercitationibus deditus,diſciplinarũ ſtudium refugit,neq; audiendo delectatur,nec inquirendo,ſed omnem hanc odit curam. Claudus præterea & ille eſt,qui exercitationibus animi delectatus, contemnit alias. Vera narras. An non & quo ad ueritatem ſimiliter mancum eum ponemus animum qui uoluntarium mẽdacium odit,& ægre fert ipſe ſecum,& alijs mentientibus indignatur,inuoluntarium uero mendaciũ facile tolerat:& ſi ignorare aliquid deprehendatur, haud grauiter perfert, ſed libenter ueluti ſus in ignorantiæ ſordibus uolutatur? Omnino quidem.

Quinetiam circa temperantiã & fortitudinem magnificentiamq;, & reliquas uirtutis partes non minus obſeruandum eſt quinam legitimus ſit,qui ſpurius.Quando enim hæc minus conſiderant, & priuati, & ciuitas, ignari utuntur mancis & ſpurijs ad quodcunq; iſtorum cõtigerit,priuati quidem amicis.Reſpublica uero principibus. Sic accidit prorſus. Nobis hæc omnia præcauenda ſunt.Nam ſi homines quo ad corporis ac mentis habitum integerrimos ad tantam doctrinam exercitationemq; ducemus,atq; erudiemus,etius ipſum nobis minime ſuccenſebit, & ciuitatem Rempublicãq; ſeruabimus. Sin aliter affectos homines ad iſta ducemus,cõtraria faciemus omnia, & philoſophiã multo etiam magis dedecorabimus. Turpe quidem id eſſet. Mirum in modum.Cæterum nonnihil mihi in præſentia riſu dignum cõtigiſſe uidetur. Quid iſtud? Latuit me nimirum, quod iocabamur, quare acrius egi quàm deceret.Quippe inter loquendum ad philoſophiam ipſam conuerſus,eam dedecore affectam aſpexi.Quod & grauiter perpeſſus fuiſſe uideor,& his qui in culpa ſunt, tanquã indignatus ſeuerius hæc dixiſſe. Non per louem,ut mihi audienti uidetur. Mihi tamen dicenti ſic apparet.Hoc autẽ ne nos fugiat, quod in priori electione ſenes eligimus, in hac uero nequaquã licebit. Neq; Soloni credendum eſt, hominem ſeneſcentem poſſe in dies plurima diſcere, qui minus id poteſt q; currere. Iuuenibus enim conueniunt multi maximiq; labores. Neceſſe eſt. Illa igitur quæ ad Arithmeticam & Geometriam omnemq; doctrinam eam pertinẽt,quę dialecticam antecedere debet,pueris tradenda ſunt, atq; is docendi modus accipiendus eſt quo minime coacti ad diſcendũ eſſe uideantur. Cur iſtud? Quoniam non decet liberum hominem cum ſeruitute diſciplinam aliquam diſcere. Quippe ingentes labores corporis ui ſuſcepti,nihilo deterius corpus efficiunt. Nulla uero animæ uiolenta diſciplina eſt ſtabilis. Vera loqueris. Ergo non tanquã coactos pueros in diſciplinis ô uir optime, ſed quaſi ludentes enutrias,ut & magis ad quod quiſq; natura ſit aptus, poſsis agnoſcere.

Quæ ætas ſ ad diſcendũ aptæ

Quo pacto pueri ſint docendi

Conſentaneum eſt quod dicis. An non recordaris à nobis in ſuperioribus dictũ,pueros eſſe equis ſpectãdi gratia in caſtra ducendos,& ſi tuto id tentari poſsit, propius admouendos,ut catulorũ inſtar ſanguinem incipiant deguſtare? Recordor equidem. Quicunque uero ad hos labores,diſciplinas,pericula,promptiores,acrioresq; apparẽt,in numerum aliquem ſeligendi ſunt. Qua in ætate? Quando à neceſſarijs negocijs exercitationibusq; ſoluti ſunt. In hoc ſiquidem tempore ſiue biennium ſit ſeu triennium, facere aliud nequeunt.Labor enim ac ſomnus diſciplinis aduerſi ſunt.Et ſimul hæc examinatio aliarum non minima eſſe uidetur, qualis uidelicet quiſq; in gymnaſiis ipſis apparebit.

Quid ni? Poſt id tempus quicunq; ex uiginti annis ut cæteris prẽſtantiores electi fuerint,maioribus q; cæteri afficiantur honoribus:& quæ diſciplinæ iſtis in pueritia ſparſim oſtenſæ ſunt,una his iterum offerantur,ad ipſam diſciplinarũ inter ſe cognationem & ipſius quod uere eſt naturam conſpiciendã. Sola hæc cognitio quibuſcunq; traditur,ſtabilis permanet. Atqui & hac experiẽtia cognoſcitur maxime qui ad dialecticã optime à natura eſt inſtitutus,qui non.Nempe quiſquis ad hoc dignoſcendũ eſt perſpicax, dialecticus eſt:qui uero hebes,nequaq;. Teneo equidem. His igitur animaduerſis oportebit eos qui apprime tales in ipſis reperientur,ſtabiles in diſciplinis,conſtantes in bello,in alijs legitimis officijs perſeuerãtes,poſtquam trigeſimũ egerint, ex electis præelectos in maioribus honoribus conſtituere,& ipſa differendi facultate diligenter examinare, quis eorum poteſt ſine oculorum & aliorum ſenſuum miniſterio, ad ipſum quod uere exiſtit

cum ueritate trãſcendere. In quo maxima ô amice, opus eſt cautione. Cur' nam inquit? Non animaduertis inquam, quãtum nunc malum circa differendi peritiam inoleſcat? Quale iſtud, inquit. Iniquitate prorſus abundant, inquam, Summopere, inquit. Mirum aliquid perpeti ipſos exiſtimas, nec ignoſcis? Qua ratione maxime? Si quis ſuppoſititius puer multis in delicijs à nobili familia nutriatur, inter adulatores compluri mos: adultus autem perſentiat quod ex eis quos parentes exiſtimat natus non fuerit, ue-
Quæres ſtudia remorẽtur ros tamen genitores nuſquam reperiat: nunquid uaticinari potes qualis huic animi affectus futurus ſit erga adulatores, & erga eos qui ipſum ſuppoſuerũt, tam eo tempore quo nihil de ſuppoſitione ſuſpicabatur, quàm poſtquam rem ipſam agnouit? An uis prę ſagiũ meum audire? Volo equidem. Vaticinor itaq; illum dum ſuppoſitionem penitus ignorabit, magis eos honoraturũ quos parentes & propinquos exiſtimat, quàm aſſentatores: minuſq; eos ſi quando egeant neglecturum, tardioremq; fore ad iniuriam ipſis inferendam, uel conuitium dicendũ, magisq; illis in rebus grauibus quàm adulatoribus pariturum. Veriſimile quidem. Sin perſenſerit, hos certe minus honorabit curabitq;, aſſentatores uero magis quàm antea colet, illis propenſius obſequetur, ad eorum exemplũ uitam inſtituet ſuam, cum illis palàm ac libere conuerſabitur. De his uero quos parentes & propinquos putauerat, niſi alioqui probo natura ſit ingenio, nihil prorſus curabit.

Omnia prorſus ut narras, contingerent. Sed quid hæc ſimilitudo ad eos qui diſputationes ſectantur? Audies modo. Sunt nobis à pueritia opiniones de honeſtis iuſtisq; officijs, ſub quibus tanquam parentibus educati ſumus: his paremus, has præ cæteris honoramus. Sunt plane. Offerunt ſe nobis & uoluptates, quæ ad contraria nos allíciunt: & dum animæ blandiuntur, ad illa detorquent. Non tamen ab his flectuntur, qui uel paulo quàm cæteri moderatiores ſunt, ſed illa ueluti paterna colunt, eisq; obtemperant. Sic euenit. Si dialectica uis aggreſſa aliquem ita affectum interroget quid honeſtum ſit, ac reſpondentem id quod ex legislatore perceperat, ratio confutet, crebrisq; & uarijs redarguationibus eò deducat, ut opinetur illud non magis honeſtum eſſe q̃ turpe, deq; iuſto ac bono ſimiliter arguat, & de cæteris quæ ſummo in honore ante habebat, parine illa poſthac honore & obſeruantia proſequuturũ putas? Minori admodum puto. Quando igitur neq; iſta quis cenſet domeſtica ut antea uel honorãda, neq; reperit uera, in uitã potius blandam quàm in aliam, ut conſentaneum eſt, prolabitur. Veriſimile id quidem.

Ex iſto igitur fiet iniquus. Neceſſe eſt. An non merito ut nuper dicebam, affectio eorum qui ita ſe ad diſſerendum comparant, talis eſt, ut plurimam exigat ueniam? Et miſericordiam inſuper. Vt igitur miſerabilis hic euentus uitetur, triginta annos nati duntaxat, caute admodum dialecticas argumentationes deguſtent. Ita prorſus.

An non hæc prudens cautio eſt, ut eas uidelicet iuniores homines non attingant? Neque enim te latet, ut arbitror, quod cum primum adoleſcentuli diſputationis artificium guſtant, eo protinus quaſi ludo quodam ad refellendum utuntur, eosq; qui confutant alios, ſtudioſe ſectantes, & ipſi alios quoq; redarguunt, ac diſtrahendis lacerandisq; proximis catulorum more aſsidue delectantur. Mirum in modum. Cum uero plures conuicerint, & à pluribus ipſi conuicti fuerint, eò confeſtim deueniunt, ut ex priſtinis opinionibus ratam nullam habeant. Atque ex his & ipſi & omnis philoſophia apud alios calumniam reportarunt. Vera refers. At uir natu grandior, ab hac inſania diligentius declinabit, ac hominem inueſtigandæ ueritatis gratia diſſerentem imitabitur potius, quàm eum qui iocandi cauſa uerſutijs captiunculisq; incumbit. Quin & ipſe modeſtius ſeſe geret, & diſputandi ſtudium ex infami reddet illuſtrius. Scite. Ad eiuſmodi præterea cautionẽ, ſuperiora dicta ſunt omnia: oportere uidelicet moderatos & graues eſſe illos, qui ad diſputationis ſtudium aſciſcuntur, neq; communicandum eſſe id ineptis hominibus, &, ut nunc fit, omnibus quoſcunq; ſors obtulerit. Summopere. Si quis diſputationi diligenter aſsidueq; det operam, nihil'ue agat aliud niſi quod uiciſsim quandoq; gymnaſiis corpus exerceat, huic ad perceptionem huiuſmodi anni duplices ſuperiorum ſufficient. Nunquid ſex dicis? an quatuor? Quinq; adhibeas. Deinde ad antrum illud erunt iterum deducendi, cogendiq; eos principatus aſſumere qui ad bellum ſpectant, & ſiqui ſunt iuuenum principatus, ne uſu rerum ab alijs ſuperentur. Atque in his quoq; examinandi ſunt, utrum conſtantes permaneant, dum trahuntur undique, aut nutent.

Quot

Quot autem annos istis ascribis? Quindecim. Quum uero ad quinquagesimum annũ peruenerint, quicunq; integri inter eos rebusq; gestis & scientijs præcellentes apparent, ad finem iam perducendi sunt, cogendiq; ut animi radiũ ad supera dirigentes, ipsum quod omnibus lumen præbet, suspiciant: quumq; ipsum bonum nouerint, exemplo illius freti ciuitatem, priuatos, seq; ipsos per omnem sequentem uitam, & singula uicissim exornent. Ac plurimum quidem in philosophia uersentur: cum uero ad magistratus accersentur, in ciuilibus negocijs inuigilent, sigillatimq; gubernent reipublicæ gratia, ita ut non tanquam bonum aliquid & optandum ministeriũ, sed necessarium potius exequi uideantur. Atq; ita quum alios similiter ipsi instruxerint, eos uicissim reipublicæ custodes relinquent, ipsi uero in beatorum insulas transmittentur. Monumenta uero illis & sacra tanquam dæmonibus si Pythias oraculo confirmauerit, publice dicabuntur: sin minus, saltem ut beatis atq; diuinis. Mirificos prorsus ô Socrates, principes quasi sculptor figurasse uideris. Quod de uiris dixi, idem & de mulieribus intelligendum. Neque putes ô Glauco, magis me de uiris quàm de mulieribus fuisse loquutum, quæcunq; uidelicet natura aptæ ad hæc officia sunt. Recte se id habet. siquidem pariter in omnibus, ut narrauimus, cum uiris communicabunt. Num concedis nos de republica omnia non quasi pro desiderio effinxisse, sed pro ueritate loquutos, difficilia quidẽ factu, possibilia tamen, ea duntaxat ratione qua diximus? Quando scilicet homines reuera philosophi, uel unus, uel plures nacti in ciuitate potentiam, præsentes honores despicient, illiberalesq; eos & nullius existimabunt: ipsum autem quod rectũ est, & honores qui ab eo proficiscuntur, plurimi facient, maximum uero & summopere necessarium quod iustum: & huic ministrantes, idq; adaugentes ciuitatem suam rite disponent. Quo pacto? Omnes quicunq; in urbe decem annos impleuerint, in agros transmittent: filios autem ipsorum suscipientes, procul ab his moribus quibus hodie parentes utuntur, moribus legibusq; suis educabunt, quales uero sint, enarrauimus. Atq; ita celerrime atq; facillime ea ciuitas & respublica orietur, quam suprà diximus, si quando extiterit, beatam fore, & genus hominum in quo condita fuerit, plurimum iuuaturam. Maxime quidem. Atq; ut constitui possit eiusmodi ciuitas, si quando constituatur ô Socrates, adinuenisse uideris.

Nónne ergo abunde, tum de hac ciuitate, tum de homine eius persimili iam nobis dictum? Constat enim qualem eius similem esse debere dicemus. Constat plane, & quod quæris, finem mihi iam habere uidetur.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGUM octauum de Iusto.

SOCRATES *perfectam reipublicæ formam septem iam Dialogis absoluit, septenario Pallad*is *numero consecratam. Eamq; tum regiam, tum optimatum appellat gubernationem. Optimatum quidem, quoniã in ea plures uirtute præclari publicis funguntur muneribus, Senatumq; constituunt. Regiam uero, quoniam & una omnium ad publicum bonum est uoluntas, una mens quasi regina, & siquis inter eos probitate est singularis, singulariter honoratur. Neque tamen huic tantum tribuitur, ut absque Senatu, id est, probatorum omnium numero possit publica permutare. Reliquum erat post optimam & beatam reipublicæ formam in medium inferiores adducere. Has autem numerat quatuor. Primã quidem esse uult eam, in quam optima mox degenerat, quam nominat ambitiosam. Secundam uero potentiam paucorum ex ambitiosa nascentem. Tertiam popularem ab hac procedentem. Quartam postremo tyrannidem ex populari præcipue pullulantem. Quoniam uero rerum publicarum formæ à formis proueniunt animorum, quinque deinceps animorum affectus & habitus, totidemq; ciuitatum & similes esse similiter nominatos mira quadam arte describit. Summatimq; regium animum optimum esse concludit atque beatissimum, & similem similiter ciuitatem. Tyrannicum uero pessimum atq; miserrimum. Ciuitates quoq; à tyrannis oppressas, pessimas similiter atque miserrimas. Medios autem animos gubernationesq; medias modo quodam medio se habere concludit. Ex omnibus his apparet quàm pernicioſa tam in ciuitate quàm in animo sit iniustitia, & utrobiq; iustitia quàm salutaris. Vbique autem permutationes tam animorum quàm ciuitatum ex alijs formis in alias mirabili explicat diligentia. Præcipue uero mutationem beatæ reipublicæ, & ut ita dixerim, auream in ambitiosam siue argenteã, siue ferreã, ab altiori ducit exordio, fingitq; Musas id tanquam oraculum effundentes, siue potius confundentes. Profecto si beata respublica proprio defectu in deteriorem labi non potest, & tamen quandoq; labitur, communi quodam defectu et causa labitur. Qua quidem in re Aristotelicas ridere licet calumnias. Neq; enim debuit Aristoteles in quinto Po*